

Dyletswyddau cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yng Nghymru

Mae **Dyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus** yn gryfach yng Nghymru na gweddill y DU.

Rhaid i **gyrff cyhoeddus** yng Nghymru ysgrifennu cynlluniau **cydraddoldeb**.

Mae **gyrff cyhoeddus** yng Nghymru yn cynnwys pobl â **nodweddion gwarchodedig** yn eu cynlluniau. A gofyn iddyn nhw am syniadau.

Mae **nodweddion gwarchodedig** yn bethau am bobl sy'n cael eu gwarchod gan y gyfraith. Fel nam.

Gallwch chi gael rhagor o wybodaeth am **nodweddion gwarchodedig** yn **Gwybod eich Hawliau - Llyfryn 1**.

Defnyddiwch eich hawliau

Sefydliadau Pobl Anabl a Chyrff Cyhoeddus

Rhaid i **gyrff cyhoeddus** yng Nghymru ysgrifennu **Amcanion Cydraddoldeb**.

Mae **Amcanion Cydraddoldeb** yn bethau maen nhw'n bwriadu eu gwneud i wella **cydraddoldeb**.

Gall **Sefydliadau Pobl Anabl** weithio gyda **chyrff cyhoeddus**. A gwneud yn siŵr eu bod nhw'n ysgrifennu **Amcanion Cydraddoldeb** sy'n bwysig i Bobl Anabl.

Weithiau mae **cyrff cyhoeddus** yn gwneud newidiadau i wasanaethau. Os yw'r newidiadau hyn yn anghyfreithlon, neu'n annheg, gall **Sefydliadau Pobl Anabl** ofyn iddyn nhw roi'r gorau iddi.

Mae Dyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yn dweud bod rhaid i **gyrff cyhoeddus** wrando ar yr hyn sydd gan Sefydliadau Pobl Anabl i'w ddweud.

Gwneud cwyn

Os credwch chi fod **corff cyhoeddus** yn torri'r gyfraith, dylech chi siarad â nhw yn gyntaf.

Defnyddiwch eu gwasanaeth cwynion neu apeliadau. Dywedwch wrthyn nhw beth maen nhw'n ei wneud o'i le.

Os nad ydyn nhw'n gwrando, gallech chi gysylltu ag **Ombwdsmon**.

Mae **Ombwdsmon** yn rhywun a fydd yn eich helpu gyda'ch cwyn.

Yng Nghymru, gallwch chi gysylltu â'r **Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus**.

I gwyno am wasanaeth yn y DU, cysylltwch â'r **Ombwdsmon Seneddol a'r Gwasanaeth Iechyd**.

Yn hytrach nag **Ombwdsmon**, gallech chi gysylltu â'r **Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol**.

Gwaith y **Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol** yw eich helpu gyda chwyn.

Bydd y **Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol** yn gwirio a yw'r corff cyhoeddus yn gwneud rhywbeth o'i le.

Os yw'r **corff cyhoeddus** yn gwneud rhywbeth o'i le, bydd y **Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol** yn gofyn iddyn nhw roi'r gorau iddi.

Gall y **Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol** orfodi'r **corff cyhoeddus** i gadw at **Ddyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus**.

Mynd i'r Llys

Efallai na fyddwch chi'n siŵr a yw **corff cyhoeddus** wedi torri'r rheolau **Dyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus**. Ond gallwch chi fynd â nhw i'r llys i wirio.

Mae angen i chi ddangos bod yr hyn maen nhw wedi'i wneud yn annheg. A'i fod yn effeithio ar 1 neu fwy o Bobl Anabl.

Yr enw ar y math hwn o achos yw **Adolygiad Barnwrol**. Bydd angen cyfreithiwr da arnoch chi ar gyfer hyn.

Efallai y byddwch chi'n gallu cael **Cymorth Cyfreithiol** i dalu am **Adolygiad Barnwrol**. Ond dim ond os oes gennych chi achos cryf.

Gall mynd i'r llys fod yn ddrud iawn os nad ydych chi'n cael **Cymorth Cyfreithiol**.

Dim ond os ydych chi wedi rhoi cynnig ar bopeth arall yn gyntaf y dylech chi fynd i'r llys.

Stori bywyd go iawn

Grŵp mynediad cymunedol yn erbyn ei awdurdod lleol 2012

Gwnaeth cyngor newidiadau i stryd fawr. Fe wnaeth hyn effeithio ar ddeiliaid Bathodyn Glas.

Beth ddigwyddodd nesaf

Cwynodd grŵp ymgyrchu amdano. Siaradodd yr **Ombwdsmon** â'r cyngor. A rhoddwyd cyfaddawd i'r grŵp.

Nawr, mae Stryd Fawr Bangor ar agor am 4:30pm. Ac mae ar gau am 10:00 am y diwrnod canlynol. Mae hyn yn rhoi mwy o amser i ddeiliaid Bathodyn Glas ddefnyddio'r Stryd Fawr.

Gallwch chi wyllo ffilm amdano yma:

Fersiwn gydag isdeitlau Saesneg:

<https://www.youtube.com/watch?v=ilrnvc8yFGQ>

Fersiwn gydag isdeitlau Cymraeg:

https://www.youtube.com/watch?v=Gp2Up2_WKfM

Rhagor o Wybodaeth

I gael rhestr lawn o gyrff sy'n cael eu cwmpasu gan **Ddyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus**, ewch i:

www.legislation.gov.uk/cy/ukpga/2010/15/schedule/19

I gael trosolwg o adroddiad y **Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol ar Ddyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus** a sut mae'n gweithio yng Nghymru:

www.equalityhumanrights.com/cy/advice-and-guidance/dyletswydd-cydraddoldeb-y-sector-cyhoeddus-yng-nghymru

Crynodeb o adroddiad y **Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol ar Ddyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus** a sut mae'n gweithio yng Nghymru:

www.equalityhumanrights.com/cy/node/545

Rhestr o awdurdodau lleol a'r hyn maen nhw'n ei wneud i gadw at **Ddyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus**:

www.equalityhumanrights.com/sites/default/files/psed_examples_report_english.pdf

Canllaw Hanfodol y **Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol** ar gyfer Awdurdodau Cyhoeddus yng Nghymru:

www.equalityhumanrights.com/cy/node/691

Cymorth **Cyngor ar Bopeth** am **Ddyletswyddau Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus**:

www.citizensadvice.org.uk/cymraeg/Y-Gyfraith-a-Llysoedd/discrimination/public-sector-equality-duty/what-s-the-public-sector-equality-duty/

Geiriau anodd

Aflonyddu

Mae aflonyddu yn ymddygiad sy'n peri gofid i rywun. Fel cael eich bwlio.

Cydraddoldeb

Mae cydraddoldeb yn golygu trin pobl yn deg.

Cyrff cyhoeddus

Mae cyrff cyhoeddus yn wasanaethau sy'n cael eu rhedeg i'r cyhoedd. Er enghraifft, y GIG, awdurdodau lleol, parciau cenedlaethol, neu'r gwasanaeth tân.

Erledigaeth

Mae erledigaeth yn golygu cael eich trin yn wael neu rywun yn pigo arnoch chi.

Gwahaniaethu

Gwahaniaethu yw pan fyddwch chi'n cael eich trin yn wael neu'n annheg oherwydd eich rhyw, hil, crefydd, anabledd neu hunaniaeth rywiol.

Hawliau

Hawliau yw'r pethau y caniateir i chi eu gwneud. Er enghraifft, mae gennych chi'r hawl i briodi a'r hawl i bleidleisio.

Mae hawliau'n dweud wrthon ni sut y dylen ni gael ein trin. Er enghraifft, mae gennych chi'r hawl i gael eich trin â pharch.

Mae gan bobl eraill hawliau hefyd. Er enghraifft, rhaid i chi drin pobl eraill â pharch.

Nodweddion gwarchodedig

Mae nodweddion gwarchodedig yn bethau am bobl sy'n cael eu gwarchod gan y gyfraith. Fel anabledd.

